

Οι αθλήτριες στη ζωή και στο στάδιο

της Σοφίας Σακοράφα

Θέλω να ευχαριστήσω το Σύνδεσμο για τα Δικαιώματα της Γυναίκας για την πρόσκληση που μου έγινε να μιλήσω στη σημερινή εκδήλωση. Ιδιαίτερα που τόσο εγώ όσο και οι επόμενες ομιλήτριες είμαστε βιωματικά γνώστριες της σχέσης γυναίκας και πρωταθλητισμού αλλά και της σχέσης στίβου και ζωής.

Το τονίζω, γιατί αρκετές φορές έχω γίνει μάρτυρας πολλών εκδηλώσεων με παρεμφερή θεματολογία ευρισκόμενη στη θέση, δυσάρεστη ομολογώ, να ακούω άλλους, ερμηνευτές αισθημάτων, επιδιώξεων πορείας και συμπεριφοράς χωρίς, στην καλύτερη περίπτωση, ουδεμία βιωματική σχέση.

Φυσικά, ενδιαφέρον έχει να ακουστούν οι εμπειρίες μου, να αναπτύξω τις απόψεις μου, και πιθανώς να καταθέσω τις όποιες, και για όποιο θέμα, προτάσεις μου.

Πλην όμως, όποια προσπάθεια και αν έκανα, σε προσωπική βάση, να περιγράψω τη ζωή μου μετά το παγκόσμιο ρεκόρ, ήταν αδύνατον να ολοκληρωθείχω-

ρίς παράλληλη και ενεργή αναφορά στη ζωή μου μέχρι το ρεκόρ.

Ίσως για τα σημερινά δεδομένα και για τα φαινόμενα της τελευταίας δεκαετίας να ακούγεται είτε παράξενο είτε εγωιστικό, αν υποστηρίξω ότι ελάχιστα πράγματα αλλάξαν –για να μην πω τίποτα– στη ζωή μου και, κατά κυριολεξία, στο χαρακτήρα μου.

Θα μου επιτρέψετε λοιπόν να προσεγγίσω το θέμα λίγο γενικότερα, αν και είναι φυσικά αυτονόητο ότι αυτή η προσέγγιση αντανακλά τις αρχές τις οποίες υπηρετήσα και υπηρετώ μέχρι τώρα στην ζωή μου.

Ένας αθλητής που ξεκινάει την ιδιαίτερη σταδιοδρομία του στοχεύοντας σε κάτι μεγάλο, που δεν είναι άλλο από ένα ρεκόρ, δεν πίστευα και δεν πιστεύω ότι έχει ακόμα να επιτελέσει δυσκολότερο έργο ή να υπηρετήσει σπουδαιότερο σκοπό από τον οποιονδήποτε θέλει να βάζει –και έχει– υψηλούς στόχους στη ζωή του. Πόσο μάλλον που υποθετικά οι υψηλοί στόχοι στην ζωή μας θα έπρεπε να είναι, και

Η Σ. Σακοράφα στο Παναθηναϊκό Στάδιο

δεν νομίζω ότι δεν είναι κιάλας –τουλάχιστον μέχρι πρόσφατα– ο κύριος άξονας της παιδείας μας.

Υποχρεωμένη να μιλήσω για τον εαυτό μου, δεν αισθάνθηκα ποτέ ότι επιτελούσα κάποιον ιερό σκοπό, όταν αφιέρωνα άπειρες ώρες στην προπόνηση, με όποιες λεγόμενες στερήσεις.

Πολύ δε περισσότερο δεν αισθάνθηκα ποτέ ότι γινόμουν σιγά-σιγά κάτι άλλο, ιδιαίτερο, μεγάλο και ξεχωριστό, ακόμα και μέσα στην ίδια την αθλητική οικογένεια που ζούσα. Πόσο μάλλον στην κοινωνία, όταν επί 15 συνεχή χρόνια πρωταγωνιστούσα στο αγώνισμά μου σε πανελλήνιο, πανευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο.

Πιστεύω ότι θα αναφερόμουν στις περισσότερες από τις συναθλήτριες και συναθλητές μου, αν έκανα απλή περιγραφή μιας ημέρας μου.

Απευθυνόμενη σε όσους και όσες από σας ασχοληθήκατε με τον αθλητισμό ενεργά, θα ήθελα να προσπαθήσουμε να θυμηθούμε τί ιδιαίτερο άλλαξε ή το άλλαξε στην ζωή μας κάθε φορά, που κάποια ή κάποιος από μας πετύχαινε ένα ρεκόρ.

Γιατί για μένα, και πιστεύω για πολλούς και πολλές εξ εμών, το ή τα ρεκόρ δεν ήταν τίποτε άλλο και δεν σήμαιναν τίποτε περισσότερο από μια επιβεβαίωση μιας προσπάθειας, που ξεκίναγε, αφορούσε και ολοκλήρωνε την προσωπικότητά μας.

Πιστέψτε με ότι θεωρώ το μεγαλύτερο ρεκόρ της αθλητικής μου καριέρας, το γεγονός ότι σε καμία περίπτωση, και σε καμία δραστηριότητα της κοινωνι-

κής μου ζωής δεν επέλεξα να ιεραρχήσω τον αθλητισμό σε θέση υψηλότερη απ' ό,τι του άρμοζε, σε ρόλο διαφορετικό απ' αυτόν που πιστεύω, ακόμη και τώρα, ότι πρέπει να παίζει. Με δυο λόγια: ρόλο συμπληρωματικό! Γιατί όμως ενδιαφέρει τόσο πολύ η συνέχεια που έχει η ζωή ενός αθλητή μετά από μια διάκριση, ένα ρεκόρ;

Δεν υπάρχουν άραγε σε άλλες εκφάνσεις της κοινωνικής δραστηριότητας επιτεύγματα, που έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά και την ίδια σημασία με το ρεκόρ στον αθλητισμό; Φυσικά και ναι. Γιατί δεν αντιμετωπίζονται με την ίδια περιέργεια; Η απάντηση δίνεται από το επόμενο ερώτημα. Γιατί δεν έχουν την ίδια δημοσιότητα.

Πιστεύω ότι η λέξη «δημοσιότητα» είναι η λέξη κλειδί για όλο το θέμα. Επιγραμματικά αναφέρω μερικές απόψεις οι οποίες θεωρούνται κοινώς αποδεκτές αλήθειες.

Ο αθλητισμός, και ειδικότερα ο πρωταθλητισμός, είναι ένα προϊόν το οποίο απευθύνεται άμεσα σε όλο τον κόσμο.

Αγγίζει το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού της γης και, ως εκ τούτου, έχει προσελκύσει το ενδιαφέρον όλων των κερδοσκόπων, με την καλή και την κακή έννοια.

Ο αθλητής-πρωταθλητής είναι ένα άκρως ενδιαφέρον πρόσωπο-όχημα προώθησης παντός είδους προϊόντος, ιδεολογικού και υλικού.

Ο πρωταθλητής γνωρίζει δημοσιότητα που λιγότε-

ρη σχέση έχει με το μέγεθος της επιτυχίας του και πολύ περισσότερη με το μέγεθος της απόστασης που τον χωρίζει από τους άλλους.

Είναι αναγκαίο για το σύστημα να τον παρουσιάζει σαν κάτι ξεχωριστό, αφού οι νόμοι της αγοράς επιβάλλουν τα ξεχωριστά προϊόντα, και μάλιστα ειδικής και περιορισμένης συσκευασίας.

Η επιτυχία του στόχου, από πλευράς του αθλητή, τον φέρνει αμέσως στην πρώτη γραμμή της δημοσιότητας. Επί πλέον σε πλεονεκτικότερη θέση σε πολλούς τομείς, από τους άλλους ανθρώπους. Και εδώ είναι το επίμαχο, επίφοβο αλλά και άξιο προσοχής σημείο προβληματισμού. Μέσα από ποια πορεία και με ποιο σκεπτικό ο ίδιος ο αθλητής έβαλε και πέτυχε το στόχο του;

Η πορεία προς το στόχο

Η πορεία προς το στόχο, ο σχεδιασμός αυτής της πορείας και η εις βάθος ποιοτική ανάλυση των αιτιών που τον οδήγησαν στην επιλογή και του στόχου και του είδους της πορείας προς αυτόν, είναι στοιχεία που χαρακτηρίζουν καθοριστικά τόσο την συμπεριφορά του τη στιγμή της επιτυχίας όσο και την σημασία της επιτυχίας για την πορεία της μετέπειτα ζωής του.

Εδώ θα ήθελα να σταθώ στο γεγονός ότι ο αθλητισμός κατάφερε να πετύχει πάρα πολλά στο θέμα διαμόρφωσης αντίληψης περί της ισότητας των δύο φύλων. Θα μου επιτραπεί η έκφραση ότι ο άνθρωπος ξεκινάει άφυλος, με την έννοια της διαφορετικότητας των φύλων στις πολύ μικρές ηλικίες. Ουσιαστικά προσφέρεται για διαμόρφωση αντίληψης ισότητας χωρίς άλλες ανάγκες βοήθειας.

Και ερχόμαστε τώρα σ' ένα θέμα που για μένα παίζει ιδιαίτερο ρόλο στην άποψη που διαμορφώνει, όσον αφορά στις πρωταθλήτριες-γυναίκες μετά το πέρασμά τους από τα στάδια. Το λεπτό σημείο ισορροπίας συμπεριφοράς και αντίληψης απ' όλη την κοινωνία, που αφορά στην πρωταθλήτρια-γυναίκα κατ' αρχάς και μετά στη γυναίκα-πρωταθλήτρια.

Θα εστιάσω την τοποθέτησή μου στο ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της πρωταθλήτριας, με την έννοια της μεγαλύτερης προβολής και άρα εντονότερης πρόκλησης όποιων αντιδράσεων. Θέμα που αφορά στην ίδια βαρύτητα και τους άνδρες πρωταθλητές. Θέμα, εν τέλει, που αφορά στον αθλητισμό ως κοινωνική εκδήλωση και όχι ως εμπορικό προϊόν.

Ο πρωταθλητής, ευρισκόμενος ξαφνικά στο κέντρο του ενδιαφέροντος, καλείται να παίξει ένα ρόλο ο οποίος, σχεδόν εκβιαστικά, του επιβάλλει δημοσιοποίηση απόψεων σε θέματα που είτε δεν αφορούν στον ίδιο, είτε δεν τις έχει προς δημοσιοποίηση. Είναι αλήθεια ότι ο κάτοχος ενός αθλητικού ρεκόρ συμπυκνώνει για τον πολύ κόσμο τις αρετές της υπομονής, της επιμονής, της υπηρετήσης του στόχου και,

το κυριότερο, την επιβεβαίωση της επιβράβευσης αυτών των αρετών. Είναι έτσι όμως τα πράγματα για τον ίδιο τον αθλητή; Και εδώ είναι η κατάληξη όλων των ερωτημάτων που ανέφερα. Το γεγονός αυτό δεν είναι ούτε τραγικό ούτε πρωτοφανές αλλά ούτε και μοναδικό ως φαινόμενο, στο χώρο του αθλητισμού.

Απλά, αν ευτυχείς καταλήξεις επιμέρους στόχων της ζωής μας δεν έχουμε την δυνατότητα να τις κατατάξουμε στην πραγματική τους θέση και να τους δώσουμε την πραγματική τους σημασία, τότε, επειδή πιθανά –φαίνεται και σε μας τους ίδιους απίστευτο– το γεγονός ότι καταφέραμε να πετύχουμε κάτι μεγάλο, το αναγορεύουμε σε κεντρικό σημείο αναφοράς της ύπαρξής μας και περιφερόμαστε, δίκην νεόπλουτου μικροαστού, αγωνιώντας κιόλας για την αξία εξαγοράς του και για την υπόμνηση μήπως και ξεχαστεί.

Και μαζί του; Μήπως ξεχαστούμε και εμείς οι ίδιοι, μην έχοντας τίποτε άλλο, όχι να επιδείξουμε, αλλά τίποτε άλλο στη ζωή μας, για να στηριχτούμε και να συνεχίσουμε.

Η εκμετάλλευση του ρεκόρ

Η διάθεση και η επιδίωξη του συστήματος να σταθεί και να εκμεταλλευτεί μόνο το ρεκόρ, σαν παράλληλα μας βρει διαθέσιμους συνεργάτες, πετυχαίνει αυτό που θέλει. Την ακύρωση – και την αναίρεση – της σωρευτικής παρουσίας μας στην κοινωνία, ακριβώς επειδή ο πρωταθλητής που επέλεξε το στόχο του αθλητικού ρεκόρ – πολύπλευρης και πολυφασματικής στόχευσης σε όλους τους στίβους της ζωής φοβίζει το σύστημα –σε βαθμό εχθρότητας– γιατί πλέον τα ιδανικά και οι αρετές με τα οποία θέλει να τον στολίσει το σύστημα, τα απαιτεί και από το σύστημα. Και εκεί επέρχεται η ρήξη.

Το αρχαίο πνεύμα –το αθάνατο του ωραίου, του μεγάλου και του αληθινού– αν είναι αυτό όχι ρομαντικό, αλλά πραγματικό, που οδήγησε τον αθλητή στο ρεκόρ, είναι σίγουρο ότι τον οδηγεί στη ζωή του και πριν και μετά το ρεκόρ – μετά τον τερματισμό.

Άρα, είναι στάση ζωής. Και η στάση ζωής σημαίνει διεκδίκηση. Διεκδίκηση ανάλογης ποιότητας ζωής.

Και επειδή το αθλητικό ρεκόρ δεν είναι το κέντρο της ζωής του, σημαίνει διεκδίκηση ποιότητας ζωής σε όλα τα επίπεδα. Άρα, απλά και χωρίς φιοριτούρες, ρήξη με το κατεστημένο.

Συμφέρει κάτι τέτοιο το σύστημα; Όταν μάλιστα έχει κάνει το αναγκαίο λάθος να μας φέρει στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας και της δημοσιότητας; Όχι φυσικά. Γι' αυτό και είναι υποχρεωμένο να προβλέψει τρόπους προφύλαξής του. Εάν δούμε την μακρά ιστορία του αθλητισμού, θα παρατηρήσουμε φαινόμενα που αποδεικνύουν αυτό που ανέφερα.

Το Ανθολόγιο των πρωταθλητών αναφέρει ονόματα κατόχων ρεκόρ –χωρίς άλλο σχόλιο– και ονόματα

κατόχων ρεκόρ –με πλούσια κοινωνική δραστηριότητα– και προσφορά τόσο πριν όσο και μετά το ρεκόρ και όχι λόγω του ρεκόρ.

Το πρόβλημα λοιπόν εντοπίζεται στην παιδεία του ενεργούντος –εν προκειμένω του αθλητή– και όχι στον τρόπο αντιμετώπισης και εκμετάλλευσης της επιτυχίας του. Απλά, το ρεκόρ δημιουργεί ισχυρό σοκ και κλυδωνισμούς στην προσωπικότητά του αθλητή, τσεκάροντας κατά ένα τρόπο την υποδομή του και τις αντοχές του.

Είναι αλήθεια ότι με το ρεκόρ έρχεται στην επιφάνεια η ζωή του αθλητή και, κατά ένα μεγάλο μέρος, από κει και πέρα αρχίζει η ζωή του, με την έννοια της δημοσιότητας. Και εκεί είναι πλέον όλα στο φως. Τί παιδεία και κουλτούρα κουβαλά ο καθένας και συμπεριφέρεται ανάλογα.

Είναι αλήθεια ότι το σύστημα έχει προβλέψει ένα και μοναδικό τρόπο φυσικά για να αντιμετωπίσει όποιες διαφοροποιήσεις και να αλλοτριώσει όποιες και όποιους είναι διαθέσιμοι.

Δεν είναι πρωτοφανές και ούτε συμβαίνει μόνο στον αθλητισμό η εξαγορά των όποιων προσωπικών εξάρσεων και επιτυχιών στη ζωή του καθενός.

Συμβαίνει στον πολιτικό στίβο, συμβαίνει στον κοι-

νωνικό στίβο, συμβαίνει στον επαγγελματικό στίβο και, κατ' επέκταση, συμβαίνει και στον αθλητισμό. Δεν θέλω να πω περισσότερα.

Θα ήθελα να κλείσω με μια προσωπική αναφορά, αφού για προσωπική αναφορά με καλέσατε. Επαναλαμβάνω αυτό που ανέφερα στην αρχή, ότι δεν πιστεύω ότι έκανα κάτι ιδιαίτερο σε σχέση με πολλούς άλλους. Κάτι μεγάλο για μένα; Ναι. Κάτι που να άξιζε να σταματήσει η μέχρι τότε ζωή μου και να αλλάξει; Όχι, φυσικά. Πιστεύω ότι θα ήταν «αλοίμονό μου» αν όλη μου η ζωή ήταν τα 74 μέτρα και 20 εκατοστά του παγκόσμιου ρεκόρ. Τονίζω και φωνάζω σε όλους τους τόνους ότι μπορεί να ευχαριστώ για τα ευχαριστώ που μου είπαν, αλλά το πείσμα μου και η προσπάθειά μου για όλους τους στόχους της ζωής δεν τα χωράνε ούτε ένα ούτε όλα τα στάδια του κόσμου. Όσους αυτό τους χαροποιεί, φίλοι μου. Όσους τους τρομάζει, αδιάφορο. Με τους πρώτους συνεχίζω να είμαι μαζί. Έστω κι αν η μόνη μας κοινή ανάμνηση είναι τα ρεκόρ-οι επιτυχίες ή ίσως η φόρμα της Εθνικής. Έστω κι αν η μόνη μας σχέση είναι ότι ζούμε στην ίδια πόλη, στον ίδιο χώρο.

Ξέρω και ξέρουμε ότι θα συναντιόμαστε συνέχεια, μιας και βαδίζουμε τον ίδιο δρόμο.